

סימן מ"ב - הל' שטרות, שכותבין השטר בכל לשון וכו', ובו ט"ו סעיפים

[מזדיין בתוכו (סעי' א-ד), מתי יד בעל השטר בתחתונה ומתי בעליונה (סעי' ה-ג), מקום בשטר - אזלין בתר מקום עשיית השטר (סעי' יד-טו)].

סיכום נושאי הסע' בנוטריקונים

סע' א-ד: זהירות מזיוף:

א - אין כותבים שטי"ח על דבר שיכול להזדיין, ואם כתבו פסול (אך השי"ך - נשאר בצ"ע אם זה פסול).

ב - בכל לשון ובכל כתב נכתב השטר, ובלבד שידקדק הסופר בכתב ההוא.

ג - ג' אנשים צריכים לזהר בדקדוק השטר, וסימנך סע"ד:

הסופר, העדים והדיין - צריכים לוודא שלא יהיו בשטר אותיות ותיבות דחוקות או מרוחקות מחשש לזיוף.

ד - דו = שני דברים שהסופר צריך לזהר מחשש לזיוף:

א) שלא יכתוב בסוף שיטה משלש עד עשר, שמא יעשה מעשר עשרים, ומשלש שלשים, וכיוצ"ב.

ב) שלא יכתוב החשבון באותיות, כגון ב' או ד' - שלא יעשו כ"ף או רי"ש.

סע' ה-יג: יד בעל השטר על התחתונה, ומתי ידו על העליונה:

סע' ה-ז: יד בעל השטר על התחתונה - מכיון שהמוציא מחברו עליו הראיה:

ה - התחתון עיקר [יתתאה גבר]: שטר שיש בו שני דברים סותרים [כגון שכתוב מאה ומאתיים]:

א) אם האחד למעלה והשני למטה וא"א ליישב שניהם - הולכים אחר חלק התחתון שבשטר אף שהוא מאתיים, דאמרינן חזר בו מעליון, [ובלבד שלא יהיה בשיטה אחרונה].

ב) הדין הנ"ל שהולכים אחר התחתון - הוא דוקא כשאין האחד תלוי בחבירו, אך אם הם במשפט אחד שהאחד תלוי בחברו כגון "מאה שהם מאתיים", או "מאתיים שהם מאה" - אינו גובה אלא מאה הפחות שמבין שניהם, דיד בעל השטר על התחתונה.

ו - ונמחק השם בתחתון, האם למדים תחתון מעליון [וכגון שטר זכות שביד שלישי, שלמעלה - כתוב חנני, ולמטה - חנן, חן]:
אות אחת - למדים מעליון [וינתן לחנני].

שתי אותיות - לא למדים מעליון, ואם המחיקה ניכרת - השטר פסול. ואם המחיקה לא ניכרת - ינתן לתחתון לחן.

ז - זבוב, כתוב למעלה - קפל [=קב וחצי], ולמטה - ספל [=9 קבים], חיישינן שמא זבוב הסיר רגל הקו"ף ונעשה סמ"ך, ואינו גובה אלא קפל הפחות, וכן כל כיוצ"ב שיד בעל השטר על התחתונה.

סע' ח-י: מתי יד בעל השטר על העליונה (וע"ע ב"י עמ' נה-נו, מחודש ס"ק ה):

ח - חובו תפס - בכל הני דאמרינן יד בעל השטר על התחתונה (סעי' ה,ז), מ"מ אם תפס מטלטלין, לא מפקינן מיניה, וכ"ש שבשובר - יד בעל שובר על העליונה, הואיל והוא מוחזק במעות שברשותו (רמ"א).

ט - בטל, לא אמרינן יד בעל השטר על התחתונה, בדבר שהשטר בטל בו לגמרי [כמו פסח לאלף השישי], (וע"ע סמ"ע כד).

י - יד בעל השטר עכשיו על העליונה, כי כעת נהגו לכתוב "דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי" [אך יש חולקים, פתי"ש].
יפוי כח לטובת בעל השטר - דנים אותו לפי דעת השומעים אף שזה לטובת בעל השטר (רמ"א, מדין "בר סיסין").

סע' יא-יג: מקרים שבהם יד בעל השטר על התחתונה [דאף אם תפס - מוציאים ממנו]:

יא - אינון [=שהם] פדפד, ונמחק הסכום, אין לו אלא שניים, דמיעוט רבים שניים.

יב - ב' סלעים בלבד יש לו, כשכתוב בשטר "סלעים" סתם, דמיעוט רבים שניים.

יג - י"ג דינרי, וי"ג דינרין, נותן לו הפחות שבמשקולות, ומטבע פחותה היוצאת באותו מקום (וכן בסע' יד בסמ"ע ס"ק לז).

סע' יד-טו: מקום ההלוואה הוא נפק"מ לגבי החוב:

יד - יד שכתבה השטר במקום ההלוואה - זה המקום הקובע לעניין סוג סלעים שצריך לשלם לו. ואם לא מפורש מקום ההלוואה - משלם לפי מקום הגבייה.

טו - טוב מקום - אזלין בתר מנהג המקום: א) ואין לומר שסכום החשבון - הוא פרוטות, לפי שאין עושים סכום חשבון מפרוטות, ב) לדרוש לשון הדיוטות, ואפי' לא נכתב דנים כאילו נכתב, ג) לנהוג כתקנת קהל או מנהג העיר.